

ORIGINAL ARTICLE

The Economic Role of Border Corridors on Sustainable Urban Development Dimensions, Case Study: Mirjaveh City

Ehsan Allah Rigi¹, Mahmoudreza Anvari^{2*}, Masuomeh Hafez Rezazadeh³

1. Ph.D Student, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran.

Correspondence

Mahmoudreza Anvari

Email: mr.anvari@iauzah.ac.ir

How to cite

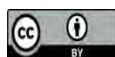
Rigi, E.A., Anvari, M.R., & Hafez Rezazadeh, M. (2024). The Economic Role of Border Corridors on Sustainable Urban Development Dimensions, Case Study: Mirjaveh City. *Urban Ecological Research*, 15(1), 157-170.

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the economic role of Mirjaveh border corridors on sustainable urban development dimensions. This research is descriptive-analytic in terms of method and nature, and in terms of purpose it is an applied investigation. SPSS software was used to analyze the data. The statistical population of the present study is the households living in Mirjaveh city, and the sample size was determined using Cochran's formula (324 people). Investigating the four dimensions of sustainable urban development (economic, social, physical and environmental aspects) separately in relation to the economic role of Mirjaveh border corridor is one of the innovations of this research. The results of Chi-square test showed that there is a significant and positive relationship between the economic and social development of Mirjaveh city and the economic role of the border corridor. The results of the multiple regression test showed that the economy of the border corridor significantly predicts physical development. The results of the one-sample T-test indicate the low economic role of the border corridor in the environmental development of Mirjaveh city. Finally, in order to investigate the significant difference between the economic role of the border corridor in terms of development, the statistical process of analysis of variance (ANOVA) was used with the help of the general linear model. The results showed that the economic role of border corridors in the social and environmental dimension has a significant difference. The general conclusion of the research shows the impact of the economic role of Mirjaveh border corridor on the dimensions of development (economic, social and physical).

KEYWORDS

Border Economy, Border Corridors, Sustainable Urban Development, Mirjaveh.

DOI: <https://doi.org/10.30473/grup.2024.53804.2530>

«مقاله پژوهشی»

نقش اقتصادی کریدورهای مرزی بر ابعاد توسعه پایدار شهری، پژوهش موردی: شهر میرجاوه

احسان‌اله ریگی^۱، محمودرضا انوری^{۲*}، معصومه حافظ رضازاده^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش اقتصادی کریدور مرزی میرجاوه بر ابعاد توسعه پایدار شهری است. این پژوهش از نظر روش و ماهیت توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار دارد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر خانوارهای ساکن در شهر میرجاوه می‌باشد که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۲۴ نفر تعیین شد. بررسی ابعاد چهارگانه توسعه پایدار شهری (اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی) به صورت مجزا در رابطه با نقش اقتصادی کریدور مرزی میرجاوه، نوآوری‌های این پژوهش می‌باشد. نتایج آزمون کای‌اسکوئر نشان داد، رابطه معناداری و مثبت بین توسعه اقتصادی و اجتماعی شهر میرجاوه و نقش اقتصادی کریدور مرزی وجود دارد. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که وضعیت اقتصادی کریدور مرزی به صورت معناداری توسعه کالبدی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای، بیانگر میزان کم نقش اقتصادی کریدور مرزی در توسعه زیست‌محیطی شهر میرجاوه می‌باشد. در نهایت جهت بررسی تفاوت معناداری بین نقش اقتصادی کریدور مرزی بر ابعاد توسعه از روند آماری تحلیل واریانس و با کمک مدل خطی عمومی تک متغیره، استفاده گردید، نتایج نشان داد که نقش اقتصادی کریدورهای مرزی در بعد اجتماعی و زیست‌محیطی دارای اختلاف معناداری می‌باشد. نتیجه‌گیری کلی پژوهش نشان از تأثیر وضعیت اقتصادی کریدور مرزی میرجاوه بر ابعاد توسعه (اقتصادی، اجتماعی و کالبدی)، دارد.

واژه‌های کلیدی

اقتصاد مرزی، کریدورهای مرزی، توسعه پایدار شهری، میرجاوه.

۱. دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.
۲. استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.
۳. استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

نویسنده مسئول: محمودرضا انوری
رایانامه: mr.anvari@iauzah.ac.ir

استناد به این مقاله:

ریگی، احسان‌اله؛ انوری، محمودرضا و حافظ رضازاده، معصومه (۱۴۰۳). نقش اقتصادی کریدورهای مرزی بر ابعاد توسعه پایدار شهری، پژوهش موردی: شهر میرجاوه. فصلنامه علمی پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، ۱۵(۱)، ۱۵۷-۱۷۰.

<https://grup.journals.pnu.ac.ir/>

مقدمه

همکاران، ۱۳۹۲: ۲). مناطق مرزی ایران به دلیل درآمد ناشی از داد و ستد یا ذخیره‌سازی کالاها دارای اهمیت فراوانی هستند. اما این نقاط به‌ویژه در مناطق جنوب شرقی کشور ایران، با مشکلاتی مانند دوری از مرکز، انزوای جغرافیایی، ناپایداری سکونت، تهدیدات خارجی، تبادلات مرزی مواجه هستند (اخگری و برزگر، ۱۳۹۵: ۱). در این زمینه به‌منظور توسعه مناطق مرزی به‌ویژه اشتغال‌زایی، تأمین نیازهای مناطق مرزی، کاهش قاچاق، تثبیت جمعیت مرزنشین و رونق اقتصادی منطقه ضروری می‌نماید.

مرزهای جنوب شرق ایران با دارا بودن ظرفیت‌های ژئوپلیتیک^۱ فوق‌العاده‌ای همچون اقتصادی، امنیتی، وحدت ملی، دسترسی، روابطه منطقه‌ای و بین‌المللی، واجد کارکردهای تولید کننده قدرت در کشور است. در این راستا توسعه آینده کشور با توجه به موقعیت جغرافیایی منطقه، به طراحی و برنامه‌ریزی سیاست‌های کارآمد و بهره‌گیری بهینه از کارکردهای منطقه جنوب شرق کشور وابسته شده است (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۱).

یکی از مناطق با اهمیت مرزی در جنوب شرق کشور میرجاوه می‌باشد. این شهر از شمال شرق، شرق و جنوب شرق به کشور پاکستان و از شمال و غرب با شهرستان زاهدان و در جنوب و جنوب غرب با شهر خاش رابطه دارد. مرز میرجاوه بزرگ‌ترین مرز مبادلاتی منطقه بلوچستان که ورودی اصلی ترانزیت کالا به پاکستان محسوب می‌شود و شامل سه بخش ترانزیت، بازارچه مرزی و کولبری می‌باشد. میرجاوه با داشتن ۲۲۰ کیلومتر مرز مشترک با کشور پاکستان و نیز فعال بودن بازارچه و گمرک مرزی، علاوه بر کشاورزی از لحاظ صادرات کالا از جایگاه ویژه‌ای در استان برخوردار است. همچنین این شهر بسترهای لازم برای پیوستن به بازارهای جهانی شرق بهره می‌برد و وجود زیرساخت‌های ریلی و جاده‌ای مناسب در این منطقه، شرایط مناسبی را برای انجام مبادلات اقتصادی از طریق مرز میرجاوه فراهم کرده است. همچنین تنها مرز قانونی در جنوب شرق کشور است که رفت و آمد سیاحان خارجی و داخلی از این معبر صورت می‌گیرد و از طریق راه آهن ایران را به شبه قاره هند متصل می‌گردد و یکی از قدیمی‌ترین گمرکات کشور می‌باشد که بیش از صد سال است صادرات و واردات در آن صورت می‌گیرد. از دیگر مزیت‌های این شهر مرزی نزدیکی به مرکز استان و فرودگاه بین‌المللی زاهدان و ... می‌باشد (سالنامه آماری فرمانداری شهرستان میرجاوه، ۱۳۹۷).

توسعه پایدار فرایندی است برای به دست آوردن پایداری در هر فعالیتی که نیاز به منابع و جایگزینی سریع و یکپارچه آن وجود دارد. توسعه پایدار در کنار رشد اقتصادی و توسعه بشری در یک جامعه یا یک اقتصاد توسعه یافته، سعی در تحصیل توسعه مستمر، ورای توسعه اقتصادی دارد (Tatyana P, 2004: 124). برای تحقق توسعه پایدار، ضرورت دارد تا مناطق دور افتاده و محروم در سطح ملی به لحاظ برنامه‌های توسعه‌ای از حقوق توسعه یافتگی برخوردار باشند (طالب، ۱۳۹۵: ۲۲۶). از گذشته‌های دور مناطق مرزنشین به دلیل ناتوانی‌های بالقوه، جزء مناطق منزوی و محروم به شمار می‌رفتند؛ بنابراین شهرهای واقع در این مناطق بسیار محدود و از توسعه کمی برخوردارند (محمدی بارزلی و پیشگر، ۱۳۹۷: ۴۰). مرزها کارکردهای مختلف امنیتی، اجتماعی، اقتصادی، رابطه، سیاسی و فرهنگی دارند. کارکرد مرزها در طی زمان و با بروز تحولات در عرصه جهان تغییر می‌کند (بدری و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۲). با جهانی‌شدن صنعت، تجارت، امور مالی و تغییرات در نظام بین‌المللی، تفکرات ژئواستراتژی به سوی باورهای جغرافیایی اقتصادی مرزها معطوف شد؛ به گونه‌ای که تحولات در کارکردهای مرز و نگرش نظام‌های سیاسی حاکم به آن به منزله یک فرصت اقتصادی، موجب افزایش جمعیت در مناطق مرزی شده و شرایط جدیدی را رقم زده است. این شرایط جدید، مرکز را وادار به تجدیدنظر در روابط خود با پیرامون کرده است (Pena, 2005: 286-290).

یکی از برنامه‌ها برای بهبود معیشت مرزنشینان، پویایی اقتصاد نواحی مرزی است که به‌عنوان یک شاخص اصلی در برقراری رابطه بین کشورهای همسایه و نیز بهبود امرار معاش مردم مرزنشین به شمار می‌رود. به این معنا که از این طریق مردم ساکن در نواحی مرزی کشورهای همسایه می‌توانند در کنار هم و با یکدیگر از فرصت‌ها و منابع مشترک استفاده نمایند و این امر می‌تواند منجر به دوستی و تفاهم طرفین، امنیت و رونق اقتصادی و توسعه، ایجاد فرصت‌های شغلی و شکل‌گیری یک نوع مزیت نسبی در مناطق مرزی گردد (Takao, 2008: 25).

مبادله تجاری و اقتصاد پویای مناطق مرزی می‌تواند نقشی اساسی در ترقی و پیشرفت توسعه پایدار به ویژه اقتصاد نواحی مرزی بهبود استانداردهای زندگی مردم کاهش فقر توزیع مناسب درآمد ایجاد روابط دوستی و آشنایی بیش‌تر تسریع همکاری‌های بیش‌تر بین نواحی مرزی داشته باشد (بزدانی و

پایداری بپردازند. بدین ترتیب مشخص است که این جریان درصدد است شرایط پیشرفت و توسعه پایدار و البته با درجاتی از بومی‌سازی را شناسایی و راه نیل بدان را تعبیه کند (مومنی، ۱۳۹۰: ۷۵).

اندیشه دیگری که مرز و مناطق پیرامونی را مورد بررسی قرار داده است کمیسیون اقتصادی آمریکای لاتین (اکالا)^۸ بود. این مکتب با نگاهی ساختارگرایانه به انتقاد از شرایط حاکم بر نظام اقتصاد جهانی پرداختند. از نظر آنان جهان به دو بخش مرکز و پیرامون تقسیم شده است. بخش نخست علل عقب ماندگی پیرامون است. رابطه این دو بخش براساس تقسیم کار بین‌المللی ویژه‌ای است که در آن پیرامون به تهیه مواد اولیه برای جهان مرکز می‌پردازد و مرکز با تولید کالاهای ساخته شده نیازهای پیرامون را برآورده می‌کند. با این حال این رابطه چندان عادلانه نیست. که این رابطه بین شهرهای مرکز و مناطق پیرامون کشور (مرزها) نیز حاکم است (کاوه پیشقدم، ۱۳۸۹: ۴۲-۴۳).

براساس تئوری نوکلاسیک^۹ و توسعه ناحیه‌ای، اختلاف رشد و توسعه بین نواحی یک پدیده کوتاه‌مدت است و کلیه نواحی می‌توانند در یک بازار آزاد و کنترل نشده و با دخالت محدود دولت‌ها با یکدیگر رقابت نمایند. براساس این نظریه رشد و توسعه ناحیه‌ای که تحت تأثیر دو عامل مکانیسم تعادل و جابه‌جایی صورت می‌گیرد، باعث جریان آزاد منابع بین نواحی در یک کشور در بلندمدت و ایجاد نوعی تعادل بین نواحی می‌گردد (عسکری، ۱۳۸۰: ۱۱).

براساس نظریه پایه اقتصادی^{۱۰}، رشد و توسعه ناحیه به میزان صادرات آن وابسته است. صادرات، به‌عنوان تنها متغیری که مقدار آن تعیین‌کننده رشد و توسعه ناحیه است. به‌عنوان تنها محرکه رشد اقتصاد ناحیه‌ای به رسمیت شناخته شده است. نظریه پایه اقتصادی بر فعالیت‌های صادراتی منطقه تکیه دارد، تا به رونق تولیدات منطقه، با افزایش درآمدها و تشدید رشد اقتصادی منجر شود. این رشد به سرمایه‌گذاری بیش‌تر و تکرار این چرخه، به توسعه منتهی می‌شود (صرافی، ۱۳۷۷: ۱۰۵).

اگرچه نظریه‌های قطب رشد^{۱۱} و مرکز پیرامون^{۱۲}، علت اصلی نابرابری‌های موجود میان نواحی را عوامل داخلی دانسته‌اند، این در حالی است که نظریه اقتصاد پایه در ریشه-یابی علل توسعه‌نیافتگی بر عوامل خارجی تأکید دارد و عوامل

با توجه به آنچه گفته شد، این سؤال مطرح می‌گردد که آیا ابعاد توسعه پایدار شهری میرجاوه از نقش اقتصادی کریدور مرزی تأثیر پذیرفته‌اند؟ بر همین اساس هدف اصلی تحقیق بررسی نقش اقتصادی کریدور مرزی میرجاوه بر ابعاد توسعه پایدار شهری در نظر گرفته شد. به این منظور ابعاد چهارگانه توسعه پایدار شهری (اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی) به صورت مجزا در رابطه با نقش اقتصادی کریدور مرزی میرجاوه بررسی شد که نوآوری‌های این پژوهش محسوب می‌شود.

مبانی نظری

چارچوب نظری

پس از جنگ جهانی دوم، اندیشه توسعه منطقه‌ای^۱ در طول سال‌های شکل‌گیری آن به صورت یک رشته مستقل، دچار تحولات فراوانی شده است. به نظر نسل اول اندیشمندان توسعه و در چارچوب مکانیکی پارادایم نئوکلاسیک، غایت توسعه، افزایش درآمد سرانه واقعی و به تبع آن قدرت خرید از طریق رشد تولید ناخالص ملی بود. از این‌رو کلید پیشرفت جوامع در حال توسعه را در سرمایه‌گذاری فیزیکی و افزایش ظرفیت‌های تولید یافتند. مدل‌های رشد هارورد^۲، دومار^۳، مدل دو بخشی لویس^۴، مراحل رشد روستو^۵، فشار بزرگ روزنشتاین^۶ همگی مدل‌هایی بودند که به سرمایه‌گذاری فیزیکی توجه خاصی داشتند (اسکندری ثانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۲). نسل دوم این اندیشمندان، به‌طور دقیق‌تر الزامات تحول اقتصادی و توسعه را مورد بررسی قرار دادند و در نهایت نگرش سومی در دو دهه گذشته در حوزه‌های علمی و در سطح سیاست‌گذاری و عملیاتی شکل گرفت که در آن، نهادها و سرمایه اجتماعی که مدت‌ها از آن‌ها غفلت شده بود و با عنوان کلی مفروضات یا شرایط ثابت از آن‌ها یاد می‌شد، مورد توجه قرار گرفتند. بر این اساس بوده است که در سال‌های اخیر ادبیات مربوط به توسعه و نهادها به‌طور قابل‌توجهی رشد کرده است (متوسلی و همکاران، ۱۳۸۹: ۶۰؛ شیخی و مولوی، ۱۳۹۱: ۸۷).

از نظر نهادگرایی^۷ جریان بازار آزاد در موضوع توسعه مناطق محروم مانند مناطق مرزی در غیاب توجه به «نهادهای لازم برای شکل‌گیری پایداری» راه به خطا رفته است. این مناطق برای توسعه باید به بازسازی نهادهای مقاوم و اساسی

1. Regional Development
2. Harrod
3. Domar
4. Lewis
5. Rostow
6. Rosenstein
7. Institutional

8. The Economic Commission For Latin America (ECLA)

9. Neoclassical theory

10. The Basic Economic Theory

11. Growth pole theory

12. Center-periphery

های خارجی در نواحی مرزی، به‌طور عمده در کشورهای توسعه یافته بیش‌تر است.

ژنگ و چری^۲ (۲۰۱۴)، در پژوهشی به بررسی مرز فرهنگی، مرز اداری و توسعه اقتصادی منطقه‌ای در شهرهای چین پرداختند. نتایج نشان داد که عدم انطباق مرزهای فرهنگی و اداری همراه با حمایت‌گرایی محلی بر توسعه اقتصادی تأثیر منفی دارد.

جی یونگ و همکاران^۳ (۲۰۱۴)، در پژوهشی به بررسی مدل اقتصادی محلی برای توسعه حمل و نقل بین‌المللی کالا در پل مرزی بین کانادا - ایالات متحده پرداختند. نتایج مطالعه نشان داد که این پل رابطه‌ی تأثیرات اقتصادی مفیدی بر توسعه حمل و نقل در پی آن توسعه اقتصادی محلی دو طرف مرز دارد.

کاستاندا^۴ (۲۰۱۵)، در پژوهشی به بررسی اقتصاد مرزی در ایالات متحده و مکزیک پرداخت. نتایج نشان داد که فقط با نهادهای قوی در مناطق مرزی می‌توان مرز را به صورت یکپارچه و قوی نگه داشت و هم‌اکنون می‌توان از آن برای انجام مبادلات و فعالیت‌های اقتصادی استفاده کرد.

تراپونگ و سامبون^۵ (۲۰۱۸)، در پژوهشی به مدل‌سازی چند سطح معادلات ساختاری برای توسعه شهر بر اساس انتظارات جمعیت محلی در منطقه ویژه اقتصادی مرزی در تایلند غربی پرداختند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که آگاهی از سیاست تأثیر مستقیمی بر انتظارات توسعه شهر ندارد. اما تأثیرات غیرمستقیم بر مشارکت عمومی و مدیریت منطقه ویژه اقتصادی مرزی دارد. همچنین بخش دولتی باید با ترغیب مردم محلی برای مشارکت، اجرای سیاست‌های را دنبال کنند تا سیاست‌های موثر مناطق ویژه اقتصادی مرزی محقق شود.

در بیش‌تر مطالعات انجام شده، تأثیر بازارچه مرزی بر ابعاد توسعه پرداخته شده و نقش اقتصادی کریدورهای مرزی بر ابعاد توسعه پایدار شهری مورد غفلت قرار گرفته است. در نهایت بر اساس جمع‌بندی نظریه‌ها و یافته‌های پژوهش‌های دیگر می‌توان یک نتیجه‌گیری کلی دست یافت و نقش اقتصادی کریدور مرزی بر ابعاد توسعه پایدار شهری میرجاوه را به خوبی به تصویر کشید.

خارجی را دارای نقش اصلی و تعیین‌کننده در ایجاد نابرابری-های موجود میان نواحی می‌داند (زیاری، ۱۳۸۹: ۱۷-۲۰).

پیشینه پژوهش

موسوی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان ارزیابی نقش بازارچه‌های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرزنشین پیرانشهر به این نتیجه رسید که فعالیت و استقرار بازارچه‌ها در منطقه توانسته است در بسیاری از متغیرهای رفاهی از قبیل ایجاد اشتغال، تحرک شغلی مرزنشینان، افزایش درآمد، تأمین مایحتاج نیازهای ساکنان مرزنشین، تغذیه، بهداشت، مسکن و محیط‌زیست، بهبود نسبی ایجاد کند.

شهبازی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی به ارزیابی و تحلیل بازتاب‌های اقتصادی بازارچه مرزی شیخ صالح جوانرود استان کرمانشاه و نقش آنها در توسعه پایدار منطقه پرداختند. پژوهش نشان داد که این بازارچه آثار اقتصادی مثبتی در ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها، اشتغال، کاهش قاچاق و گسترش همکاری‌های منطقه‌ای بین ایران و عراق داشته باشد.

نوذری (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی نقش بازارچه‌های اطراف مرز در ایجاد اشتغال، فروش کالا و توسعه گردشگری در بازارچه‌های شهرستان مهاباد، پرداخته است. نتایج حاکی از تأیید تأثیر بازارچه‌های اطراف مرز در ایجاد اشتغال، فروش کالا و توسعه گردشگری شهرستان مهاباد می‌باشد.

پیری و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی آینده‌پژوهی بازارچه‌های مرزی در راستای توسعه پایدار در شهر سردشت، پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که در بسیاری از شاخص‌های راهبرد بازارچه شهر مرزی سردشت در راستای توسعه پایدار، کمبودهایی مشاهده شده است و بازارچه از اهداف اولیه خود در بسیاری از موارد فاصله گرفته است. راشکی قلعه‌نو و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «اثر صادرات بازارچه‌های مرزی بر تولید بخش‌های مختلف اقتصادی منطقه سیستان»، به این نتیجه رسیدند که افزایش صادرات بازارچه‌های مرزی منجر به افزایش تولید شده است.

نیکسون و سالبر^۱ (۲۰۱۳)، در پژوهشی به بررسی انگیزه و عملکرد کارفرمایان مرزی از اقتصادهای در حال ظهور در چین و هند پرداختند. نتایج نشان داد که ادغام محل سکونت بر عملکرد مرزی، باعث تولید بیش‌تر سهامداران و جمع‌آوری آن به کشورهای توسعه یافته شده است. همچنین فعالیت شرکت-

2. Xiang and Chery

3. JiYoung et al

4. Castañeda

5. Teerapong and Somboon

1. Nicholson and Salaber

اسکوئر استفاده شد. همچنین با استفاده از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام به بررسی شدت اثر نقش اقتصادی کریدور مرزی در توسعه کالبدی شهر میرجاوه پرداخته شد. جهت بررسی تأثیر نقش کالبدی کریدور مرزی بر توسعه زیست‌محیطی شهر میرجاوه از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده و در نهایت جهت بررسی رابطه بین متغیرهای توسعه کالبدی و نقش اقتصادی کریدور مرزی از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد.

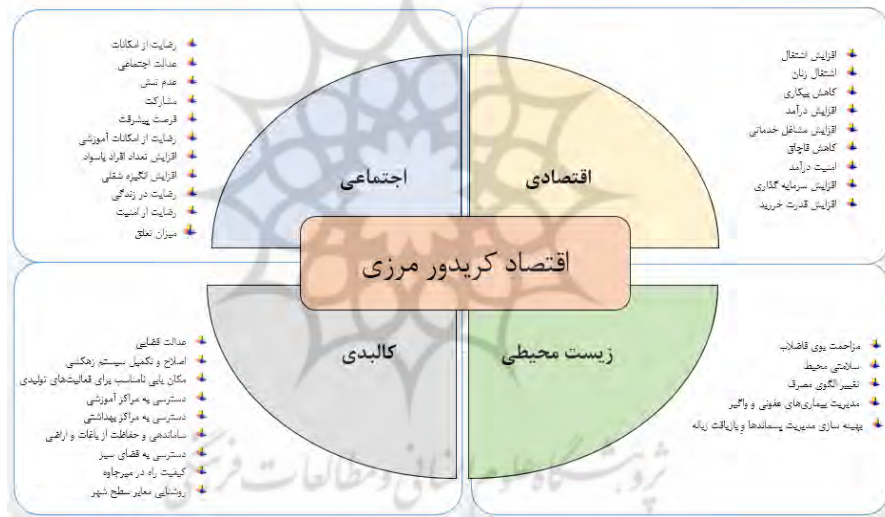
بعد اقتصادی (۹ شاخص)، بعد اجتماعی (۱۱ شاخص)، بعد کالبدی (۹ شاخص) و در نهایت بعد زیست‌محیطی (۵ شاخص) در قالب طیف لیکرت به سنجش گذاشته شده است. پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، با بعد اقتصادی با ضریب ۰/۸۲، بعد اجتماعی ۰/۸، بعد کالبدی ۰/۷۹ و بعد زیست‌محیطی ۰/۷۶ مورد تأیید قرار گرفت.

روش انجام پژوهش

تحقیق حاضر از نوع کاربردی بوده و روش بررسی آن توصیفی - تحلیلی است. شالوده مطالعه مبتنی بر عملیات میدانی با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته با سؤالات بسته می‌باشد.

جامعه آماری پژوهش شامل ساکنین شهر میرجاوه، ۲۱۰۷ خانوار، که براساس نمونه‌گیری تصادفی ساده و با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۲۴ نفر می‌باشد.

اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق نرم‌افزار SPSS در قالب آمار توصیفی و آمار استنباطی مانند آزمون‌های (اسپیرمن، کای اسکوئر، تی و رگرسیون)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابتدا برای بررسی رابطه بین شاخص‌های توسعه اقتصادی و نقش اقتصادی کریدور مرزی از آزمون‌های کای اسکوئر استفاده شد. در ادامه به منظور بررسی رابطه متغیرهای توسعه اجتماعی و نقش اقتصادی کریدور مرزی از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و کای

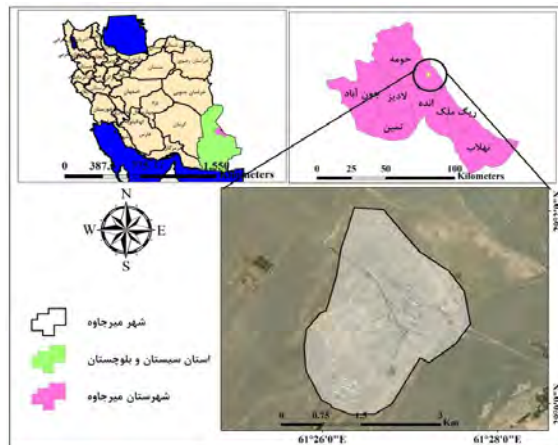
شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش،

برگرفته از: بدری و همکاران، ۱۳۹۷، طبیب‌نیا و منوچهری، ۱۳۹۵، اسماعیل‌زاده، ۱۳۹۲، کامران، ۱۳۸۹، عاشری، ۱۳۹۰.

جمعیت میرجاوه طبق آخرین سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ (۴۵۲۵۷ نفر)، می‌باشد، که از این میان (۹۳۵۹ نفر)، در شهر میرجاوه و مابقی در روستاها زندگی می‌کنند (سازمان آمار نفوس و مسکن کشور، ۱۳۹۵). با توجه به موقعیت خاص منطقه جنوب شرق به خصوص شهر میرجاوه به لحاظ فرهنگی، اقتصادی، اقلیمی، سیاسی و... این منطقه همواره با چالش توسعه روبرو بوده که توجه خاص به کریدور مرزی میرجاوه در راستایی دستیابی به توسعه پایدار می‌تواند راهگشا باشد.

محدوده مورد مطالعه

میرجاوه در شرق استان سیستان و بلوچستان واقع در مدار ۲۹ درجه شمالی و نصف‌النهار ۶۱ درجه و ۲۶ دقیقه شرقی می‌باشد. میرجاوه بیش از ۳۵۰ کیلومتر با کشور پاکستان هم مرز است. شهر میرجاوه این شهر از جمله شهرهای مرزی استان محسوب شده، به طوری که از سمت شرق در فاصله‌ی تقریباً ۹ کیلومتری مرز کشور پاکستان قرار گرفته است. از سمت شمال غرب نیز این شهر در فاصله‌ی تقریباً ۸۰ کیلومتری از زاهدان (مرکز استان) و از سمت جنوب در فاصله اندکی از روستای لادیز واقع گردیده است (استانداری سیستان و بلوچستان، ۱۳۹۷).

شکل ۲: موقعیت محدوده مورد مطالعه

رابطه توسعه اقتصادی شهر میرجاوه متاثر از نقش

اقتصادی کریدور مرزی

ابتدا با استفاده از آزمون کای اسکوتر رابطه بین توسعه اقتصادی شهر میرجاوه و نقش اقتصادی کریدور مرزی سنجیده شد. نتایج آزمون کای اسکوتر در جدول ۱ نشان داد در تمامی شاخص‌ها به جزء شاخص (افزایش سرمایه‌گذاری) با سطح معناداری به‌دست آمده $0/000$ رابطه معنادار و مثبت بین توسعه اقتصادی و نقش اقتصادی کریدور مرزی وجود دارد.

یافته‌ها

از کل آمار پاسخگویان $55/6$ درصد مجرد $44/4$ درصد متأهل بودند. از لحاظ سنی $48/2$ بین ۲۰ تا ۳۰ سال، $15/8$ بین ۳۰ تا ۴۰ سال، $18/7$ بین ۴۰ تا ۵۰ سال و مابقی بالای ۵۰ سال سن داشتند. از نظر تحصیلات $28/4$ درصد زیردیپلم، $19/5$ دیپلم، $2/37$ درصد لیسانس، $6/13$ درصد فوق لیسانس و $1/3$ درصد دکتری می‌باشند. از نظر وضعیت شغلی $44/3$ کارمند، $28/6$ دانشجو، $24/5$ شغل آزاد و بقیه بیکار بودند.

جدول ۱. آزمون کای اسکوتر رابطه شاخص‌های توسعه اقتصادی و نقش اقتصادی کریدور مرزی

متغیرهای توسعه اجتماعی	کای اسکوتر	وی کرامرز	سطح معناداری
افزایش اشتغال	۲۹/۵۶	۰/۶۸۵	۰/۰۰۰
اشتغال زنان	۳۴/۳۹	۰/۵۸۴	۰/۰۰۱
کاهش بیکاری	۲۶/۸۳	۰/۶۱۱	۰/۰۰۰
افزایش درآمد	۲۹/۴۴	۰/۶۸۰	۰/۰۰۰
افزایش مشاغل خدماتی	۳۰/۳۹	۰/۷۲۱	۰/۰۰۰
کاهش قاچاق	۲۱/۴۵	۰/۵۴۱	۰/۰۰۱
امنیت درآمد	۲۲/۶۵	۰/۵۶۲	۰/۰۰۱
افزایش سرمایه‌گذاری	۱۱/۲۳	۰/۱۵۴	۰/۰۷۹
افزایش قدرت خرید	۲۵/۵۴	۰/۵۹۶	۰/۰۰۰

در زندگی $0/712$ ، رضایت از امنیت $0/722$ ، میزان تعلق به شهر $0/84$ و سطح معناداری $0/000$ ، از میزان همبستگی بالایی با توسعه اجتماعی شهر میرجاوه و کریدور مرزی دارا می‌باشند. اما در شاخص‌های افزایش تعداد افراد باسواد ضریب همبستگی اسپیرمن $0/156$ ، افزایش انگیزه شغلی $0/132$ و سطح معناداری بالاتر از $0/05$ ، گویای تأثیر پایین نقش اقتصادی کریدور مرزی در این دو شاخص اجتماعی می‌باشد.

بررسی توسعه اجتماعی شهر میرجاوه متاثر از نقش

اقتصادی کریدور مرزی

نتایج بررسی همبستگی شاخص‌های توسعه اجتماعی میرجاوه و نقش اقتصادی کریدور مرزی در جدول ۲، نشان داد، از بین ۱۱ شاخص اقتصادی، شاخص‌های رضایت از امکانات با ضریب همبستگی اسپیرمن به دست آمده $0/675$ ، عدالت اجتماعی با ضریب همبستگی اسپیرمن $0/632$ ، عدم تنش $0/732$ ، فرصت پیشرفت $0/564$ ، رضایت از امکانات آموزشی $0/678$ ، رضایت

جدول ۲. همبستگی بین متغیرهای توسعه اجتماعی و نقش اقتصادی کریدور مرزی

بعد	متغیر وابسته	متغیر مستقل	میزان همبستگی	معناداری
	رضایت از امکانات	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۶۷۵	۰/۰۰۰
	عدالت اجتماعی	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۶۳۲	۰/۰۰۰
	عدم تنش	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۷۳۲	۰/۰۰۰
	مشارکت	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۸۷۶	۰/۰۰۰
توسعه اجتماعی	فرصت پیشرفت	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۵۶۴	۰/۰۰۰
	رضایت از امکانات آموزشی	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۶۷۸	۰/۰۰۰
	افزایش تعداد افراد باسواد	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۵۶	۰/۰۹۳
	افزایش انگیزه شغلی	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۳۲	۰/۰۹۸
	رضایت در زندگی	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۷۱۲	۰/۰۰۰
	رضایت از امنیت	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۷۲۲	۰/۰۰۰
	میزان تعلق به شهر	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۸۴۰	۰/۰۰۰

نتایج آزمون کای اسکور برای تعیین تأثیر و رابطه بین توسعه اجتماعی میرجاوه و نقش اقتصادی کریدور مرزی با توجه به اطلاعات جدول ۳، با مقدار کای اسکور به دست آمده در تمامی متغیرها جزء متغیرهای (افزایش انگیزه شغلی و افزایش

تعداد افراد باسواد) و سطح معناداری به دست آمده ۰/۰۰۰، به این معنا که رابطه معنادار و مثبت بین توسعه اجتماعی و نقش اقتصادی کریدور مرزی وجود دارد.

جدول ۳. آزمون کای اسکور رابطه متغیرهای توسعه اجتماعی و نقش اقتصادی کریدور مرزی

متغیرهای توسعه اجتماعی	کای اسکور	وی کرامرز	سطح معناداری
رضایت از امکانات	۳۸/۴۴	۰/۶۹۳	۰/۰۰۰
عدالت اجتماعی	۲۸/۳۰	۰/۵۹۵	۰/۰۰۰
عدم تنش	۲۶/۸۹	۰/۵۸۰	۰/۰۰۱
مشارکت	۲۵/۸۷	۰/۵۶۰	۰/۰۰۰
فرصت پیشرفت	۲۴/۷۶	۰/۵۵۴	۰/۰۰۰
رضایت از امکانات آموزشی	۲۳/۵۴	۰/۶۷۳	۰/۰۰۱
افزایش تعداد افراد باسواد	۱۴/۶۷	۰/۱۶۵	۰/۰۸۳
افزایش انگیزه شغلی	۱۲/۳۲	۰/۱۳۵	۰/۰۹۲
رضایت در زندگی	۲۶/۷۷	۰/۶۲۱	۰/۰۰۰
رضایت از امنیت	۲۶/۹۸	۰/۶۸۲	۰/۰۰۰
میزان تعلق به شهر	۲۶/۸۸	۰/۶۵۲	۰/۰۰۰

میزان نقش اقتصادی کریدور مرزی بر توسعه کالبدی شهر میرجاوه

برای بررسی نقش اقتصادی کریدور مرزی بر توسعه کالبدی شهر میرجاوه از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. بین نقش اقتصادی کریدور مرزی با توسعه کالبدی جزء شاخص‌های (عدالت فضایی، اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی، مکان‌یابی نامناسب برای فعالیت‌های تولیدی، دسترسی به مراکز آموزشی)، سایر شاخص‌ها دارای رابطه معناداری در سطح $P=0/05$ می‌باشد. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که اقتصادی کریدور مرزی به صورت معناداری توسعه کالبدی را پیش‌بینی می‌کند. بنابراین در جدول ۴، تنها به بررسی

میزان نقش اقتصادی کریدور مرزی بر توسعه کالبدی شهر میرجاوه

شاخص‌هایی پرداخته شد که شدت اثر اقتصاد کریدور مرزی میرجاوه بر آن‌ها زیاد بوده است. لذا شاخص دسترسی به مراکز بهداشتی وارد معادله شد و ملاحظه می‌شود که مقدار ۰/۵۴ درصد از متغیر توسعه کالبدی را تبیین می‌کند. در گام‌های بعدی شاخص‌های سامان‌دهی و حفاظت از باغات و اراضی کشاورزی و دسترسی به فضای سبز وارد معادله شدند که به ترتیب ۰/۶۳ و ۰/۷۴ درصد متغیر توسعه کالبدی را تبیین می‌کنند. در نهایت شاخص‌های کیفیت راه و روشنایی معابر سطح روستا وارد معادله شدند که به ترتیب ۰/۷۴ و ۰/۷۳ درصد از متغیر توسعه کالبدی شهر میرجاوه را تبیین می‌کنند.

جدول ۴. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه با ورود توسعه کالبدی

متغیرهای توسعه کالبدی	R	R ²	R ² تعدیل شده	سطح معناداری F
عدالت فضایی	۰/۱۳۴	۰/۱۸۹	۰/۱۸۹	۰/۰۹۸
اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی	۰/۱۴۵	۰/۱۶۵	۰/۱۹۸	۰/۰۹۳
مکان یابی نامناسب برای فعالیت‌های تولیدی	۰/۱۶۷	۰/۱۹۸	۰/۱۵۴	۰/۰۸۷
دسترسی به مراکز آموزشی	۰/۱۸۸	۰/۱۵۴	۰/۱۹۸	۰/۰۸۶
دسترسی به مراکز بهداشتی	۰/۸۳۲	۰/۵۴۳	۰/۶۷۸	۰/۰۰۰
ساماندهی و حفاظت از باغات و اراضی کشاورزی	۰/۷۲۳	۰/۶۳۴	۰/۵۸۷	۰/۰۰۰
دسترسی به فضای سبز	۰/۷۵۴	۰/۷۴۳	۰/۶۸۵	۰/۰۰۰
کیفیت راه	۰/۸۲۱	۰/۷۸۴	۰/۷۴۳	۰/۰۰۰
روشنایی معابر سطح شهر	۰/۷۵۴	۰/۷۳۲	۰/۸۴۳	۰/۰۰۰

در جدول ۵، مقدار تبیین و تبیین تعدیل شده را نشان می‌دهد. ضریب تبیین تعدیل شده نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل تحقیق توان تبیین چه مقدار از تغییرات متغیر وابسته را دارد؟ همان‌طور که ملاحظه می‌شود، ضریب تبیین تعدیل شده

جدول ۵. مقدار تصحیح شده رگرسیون

برآورد خطای استاندارد	مقدار R	مقدار R	R
۰/۲۳۴	۰/۵۴۳	۰/۵۱۲	۰/۵۷۶

جدول ۶ نتایج تحلیل واریانس رگرسیون را نشان می‌دهد. در این جدول میزان F مدل رگرسیون برابر ۲/۴۳۲ و احتمال

جدول ۶. تحلیل رگرسیون

F	میزان میانگین	مجموع مربعات	نوع
۲/۴۳۲	۳۳۴	۲/۷۸۶	رگرسیون
۰/۰۴		۱۰/۳۲۵	باقی مانده
		۱۰/۵۶۷	مقدار

۹ متغیر برای پیش‌بینی متغیر مستقل مورد آزمون قرار گرفتند. همان‌طور که در جدول ۷، مشاهده می‌شود، در تمام شاخص‌های مطرح شده جزء شاخص‌های (عدالت فضایی)، اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی در میرجاوه، مکان یابی

جدول ۷. رگرسیون باقیمانده

شاخص‌ها	میزان تأثیر	مقدار T	معناداری
عدالت فضایی	۰/۱۵۲	۱/۷۸۶	۰/۰۰۰
اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی در میرجاوه	۰/۱۶۷	۱/۶۷۸	۰/۰۰۰
مکان یابی نامناسب برای فعالیت‌های تولیدی در میرجاوه	۰/۱۸۲	۱/۸۷۵	۰/۰۰۰
دسترسی به مراکز آموزشی	۰/۱۷۶	۱/۷۸۹	۰/۰۰۰
دسترسی به مراکز بهداشتی	۰/۵۳۲	۲/۷۴۳	۰/۰۰۰
ساماندهی و حفاظت از باغات و اراضی کشاورزی	۰/۶۷۸	۲/۷۸۲	۰/۰۰۰
دسترسی به فضای سبز	۰/۶۷۸	۲/۷۸۹	۰/۰۰۰
کیفیت راه در میرجاوه	۰/۸۷۶	۲/۹۸۷	۰/۰۰۰
روشنایی معابر سطح شهر	۰/۷۵۴	۳/۹۸۴	۰/۰۰۰

بیمارهای عفونی و واگیر با میانگین به دست آمده ۲/۹۶، سلامتی محیط با میانگین به دست آمده ۲/۰۲، گویای میزان کم نقش اقتصادی کریدور مرزی در توسعه کالبدی شهر میرجاوه می‌باشد. در واقع میانگین‌های به دست آمده در تمامی شاخص‌ها کم‌تر از معیار میانگین عدد ۳ می‌باشد.

تأثیر نقش اقتصادی کریدور مرزی بر توسعه زیست‌محیطی شهر میرجاوه
طبق اطلاعات جدول ۸، به ترتیب شاخص‌های عدم مزاحمت بوی فاضلاب با میانگین به دست آمده ۲/۹۹، تغییر الگوی مصرف با میانگین به دست آمده ۲/۹۶، بهینه‌سازی مدیریت پسماند و بازیافت زباله با میانگین به دست آمده ۲/۸۳، مدیریت

جدول ۸. بررسی تأثیر نقش کالبدی کریدور مرزی بر توسعه زیست‌محیطی شهر میرجاوه

متغیرها	میانگین	T	معیار میانگین = ۳		فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵
			معناداری (۲ دامنه)	بالا	
مزاحمت بوی فاضلاب	۲/۹۹	۵۲/۴۳۲	۰/۰۰۰	۴/۲۸	۳/۷۳
بهینه سازی مدیریت پسماندها و بازیافت زباله	۲/۸۳	۴۱/۵۶۷	۰/۰۰۰	۳/۹۸	۳/۶۳
سلامتی محیط	۲/۰۲	۶۰/۷۸۶	۰/۰۰۰	۴/۱۷	۳/۹۲
تغییر الگوی مصرف	۲/۹۶	۵۱/۳۲۱	۰/۰۰۰	۴/۱۲	۳/۸۷
مدیریت بیماری‌های عفونی و واگیر	۲/۶۵	۴۳/۵۵۳	۰/۰۰۰	۳/۷۴	۲/۴۵

تغییر الگوی مصرف با ۰/۱۹۸، مدیریت بیماری‌های عفونی و واگیر با ۰/۱۴۵ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ نشان می‌دهد که رابطه معنادار بین توسعه زیست‌محیطی و نقش اقتصادی کریدور مرزی وجود ندارد.

طبق اطلاعات جدول ۹، نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن جهت تعیین رابطه بین متغیرهای توسعه زیست‌محیطی و نقش اقتصادی کریدور مرزی، به ترتیب شاخص‌های مزاحمت بوی فاضلاب با ضریب همبستگی ۰/۱۴۳، بهینه‌سازی مدیریت پسماندها و بازیافت زباله با ۰/۱۷۶، سلامتی محیط با ۰/۱۷۲،

جدول ۹. همبستگی بین متغیرهای توسعه کالبدی و نقش اقتصادی کریدور مرزی

بعد	متغیر وابسته	متغیر مستقل	همبستگی اسپیرمن	معناداری
توسعه زیست‌محیطی	مزاحمت بوی فاضلاب	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۴۳	۰/۰۰۰
	بهینه سازی مدیریت پسماندها و بازیافت زباله	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۷۶	۰/۰۰۰
	سلامتی محیط	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۷۲	۰/۰۰۰
	تغییر الگوی مصرف	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۹۸	۰/۰۰۰
	مدیریت بیماری‌های عفونی و واگیر	نقش اقتصادی کریدور مرزی	۰/۱۴۵	۰/۰۰۰

دست آمده ۰/۰۰۰ رابطه معناداری و مثبت بین توسعه اقتصادی و نقش اقتصادی کریدور مرزی وجود دارد. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد متغیر مستقل با متغیر وابسته به جزء شاخص‌های (عدالت فضایی، اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی، مکانیابی نامناسب برای فعالیت‌های تولیدی، دسترسی به مراکز آموزشی، دسترسی به مراکز بهداشتی)، سایر شاخص‌ها دارای رابطه معناداری در سطح $P=0/05$ می‌باشد.

نتایج آزمون T تک نمونه‌ای، بیانگر میزان کم نقش اقتصادی کریدور مرزی در توسعه زیست‌محیطی شهر میرجاوه می‌باشد. در نهایت جهت بررسی تفاوت معناداری بین نقش اقتصادی کریدور مرزی در ابعاد توسعه از روند آماری تحلیل

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش اقتصادی کریدور مرزی میرجاوه بر ابعاد توسعه پایدار شهری بوده است که از نظر روش و ماهیت توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار دارد. شالوده مطالعه مبتنی بر عملیات میدانی با استفاده از ابزار پرسشنامه به صورت محقق ساخته و سؤالات بسته بود. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS در قالب آمار توصیفی و آمار استنباطی مانند آزمون‌های (اسپیرمن، کای اسکوئر، تی تست و رگرسیون)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج آزمون کای اسکوئر نشان داد در تمامی شاخص‌ها به جزء شاخص (افزایش سرمایه‌گذاری) با سطح معناداری به

(افزایش زیرساخت‌ها و توسعه صادرات)، از توسعه نیافتگی منطقه کاسته شود.

راهکارها

- با توجه به نتایج به‌دست آمده راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:
- ✓ ایجاد اشتغال و گسترش فرصت‌های شغلی در منطقه مرزی
- میرجاوه جهت کاهش آسیب‌پذیری‌های ناشی از فقر و بیکاری و افزایش ضریب امنیت مرزی؛
- ✓ تقویت و ایجاد زمینه‌های سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در منطقه مرزی؛
- ✓ استفاده از توان‌های بومی منطقه و کاهش نقش نهادهای دولتی؛
- ✓ استفاده از پتانسیل‌های اجتماعی (قومی، مذهبی و مشارکتی) در سطح منطقه در جهت رشد مبادلات مرزی؛
- ✓ ایجاد امنیت پایدار در سطح منطقه در راستای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی؛
- ✓ تأکید اساسی بر شناخت پتانسیل‌های شهر میرجاوه جهت جذب سرمایه‌گذاری و ایجاد واحدهای تولیدی-تبدیلی متناسب با توان‌های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و کالبدی.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از رساله دکتری اینجانب تحت عنوان «نقش اقتصادی کریدورهای مرزی بر ابعاد توسعه پایدار شهری» می‌باشد. برخورد وظیفه می‌دارم از کلیه کسانی که در تدوین این پژوهش با ما همکاری داشته‌اند، تشکر و می‌نمایم.

واریاناس (F فیشر) و با کمک مدل خطی عمومی تک متغیره، استفاده گردید، نتایج نشان داد که نقش اقتصادی کریدورهای مرزی در بعد اجتماعی و زیست‌محیطی دارای اختلاف معناداری می‌باشد.

نتایج کلی پژوهش حاضر نشان از رابطه مستقیم و معنادار نقش اقتصادی کریدور مرزی و توسعه اقتصادی، اجتماعی، کالبدی شهر میرجاوه دارد. فقط در بحث زیست‌محیطی نتایج مربوطه گویای تأثیر کم اقتصادی کریدور مرزی بر توسعه زیست‌محیطی میرجاوه می‌باشد. نتایج حاصل از این تحقیق با نتایج پژوهش‌های موسوی (۱۳۹۲)، نودری (۱۳۹۷)، راشکی قلعه‌نو و همکاران (۱۳۹۸) و جی یونگ و همکاران (۲۰۱۴)، همخوانی دارد.

براساس نتایج پژوهش اگر نهادهای مشخص در رابطه با بهبود زیرساخت‌های موردنیاز در منطقه مرزی میرجاوه، برای توجه به معضلات و مشکلات ساکنان مرز و تقویت بنیه‌های اقتصادی در روستاها و شهر میرجاوه که دارای قابلیت و ظرفیت‌های نهادی می‌باشند، با گسترش دسترسی به منابع و امکانات و غیره شکل گیرد، می‌تواند گامی مثبت در جهت دست یافتن به توسعه یافتگی باشد و به مرور زمان و با فراهم کردن زمینه‌های توسعه، منطقه را از توسعه نیافتگی نجات داده و بسترهای مناسب را جهت رشد و توسعه فراهم کند. توجه به نهادها و مدیریت صحیح آنها از جمله عوامل توسعه می‌باشد. اما در منطقه مرزی میرجاوه تاکنون عدم توجه به نهادگرایی و عدم برنامه‌ریزی و مدیریت یکپارچه نهادها به توسعه نیافتگی منجر شده است.

در نهایت با برنامه‌ریزی بلندمدت و ارائه طرح‌های توسعه، توجه بیش‌تری باید به مناطق مرزی به‌خصوص مرز استراتژیک میرجاوه شود و با تزریق منابع مالی و ارائه برنامه‌های اجرایی

References

- Akhgari, M., & Barzegar, R. (2016). *Analysis of the effects of border market development on the surrounding areas (case study: Mahirod border market, Sarbisheh city)*. 3rd International Research Conference on Engineering, Science and Technology, Batumi, Georgia. (In Persian)
- Asgari, Ali. (2008). *Regional planning, textbook of models in urban planning, master's degree in geography and urban planning*. Tehran, Tarbiat Modares University. (In Persian)
- Ashari, I.A. (2011). Evaluation of the economic-social and security effects of the construction of border bazaars and its role in the development of border areas (case example: Border bazaar of Javanroud (Sheikh Saleh). *The second national conference on economic development strategies with a focus on regional planning A*, Islamic Azad University, Sanandaj branch. (In Persian)
- Badrei, S.A., Darbanastaneh, A., & Sadei, S. (2018). The Impact of Border Markets on Political-Spatial Development Rural Settlements in Frontier Areas Case Study: Bashmaq Border of Marivan. *Geography and Development*, 16(51), 1-24. (In Persian)
- Badri, S. A., Darban Astane, A., & Sadi, S. (2018). The Impact of Border Markets to Promote Socio-economic Indicators Frontier Rural Areas; Case Study: Bashmaq Border Market, Marivan. *Spatial Planning*, 7(3), 41-62. (In Persian)

- Castañeda, M. (2015). *The U.S.-Mexico Border Economy in Transition*. Woodrow Wilson International Center for Scholars.
- Eskandari Sani, M., Ismail Nejad, M., & Khazaei Awaz, A. (2018). Evaluation of the role of institutionalism in the process of sustainable development of border regions (case study: South Khorasan province). *Journal of police Geography*, 6(21), 31-52. (In Persian)
- Iran Statistics Center. (2015). *Census Results*. (In Persian)
- Ismailzadeh, K. (2013). *evaluation of the effects of creating border bazaars on the economic development of the villages around them. Case study: Nanur village, Baneh city*. Master's thesis in geography and rural planning, Zanjan University. (In Persian)
- JiYoung, P., Changhyun, K., & Minsu, S, (2014), Economic implications of the Canada–U.S. border bridges: Applying a binational local economic model for international freight movements. *Research in Transportation Business & Management*, 11, 123-133.
- Kamran, H. (2010). Analysis of the functioning of Bajgiran border bazaar. *Journal of the Geographical Society of Iran*, 6(19), 7-25. (In Persian)
- Kaveh Pishghadam, M. K.. (2010). School affiliation on Development strategies in the first decade of the Islamic Revolution. *Journal of Law and Politics*, 6(14), 43-56. (In Persian)
- Mohammadi Barzili, Kh., & Pishgar, H. (2017). Trade exchanges in border bazaars and its role in urban development (a case study of Beile Savar border bazaar). *New Research Approaches in Management and Accounting*, 8 (2), 75-86. (In Persian)
- Mosavei, M. (2013). Evaluating the Role of Border Common Small Markets in Developing and Welfare of Border Areas Case: Border Market of Tamrchin in Piranshahr. *Geography and Development*, 11(33), 55-70. (In Persian)
- Mutusali, M., Mashhadi Ahmad, M., Nikonsbati, A., & Samii Nasab, M. (2010). *Pioneers of institutionalism who revolutionized the science of economics*. Tehran: Imam Sadegh University. (In Persian)
- Nicholson, R.R., & Salaber, J. (2013). The motives and performance of cross-border acquirers from emerging economies: Comparison between Chinese and Indian firms. *International Business Review*, 22(6), 963–980.
- Nowzari, H. (2019). *Investigating the role of bazaars around the border in creating employment, selling goods and developing tourism (Case study: bazaars in Mahabad city)*. First National Conference on Geography and Urban and Rural Planning, Tehran. (In Persian)
- Pena, S. (2002). Land use Planning on the us – Mexico Border: A Comparison of The legal framework. *Journal of Borderlands Studies*, 17(1), 1- 20.
- Piri, I., rasoli, M., Saeid Poor, S., & Mahmood Nezhad, R. (2019). Futures study Markets for Sustainable Development (Case study: Sardasht city). *Geography and Human Relationships*, 1(4), 288-304. (In Persian)
- Rashki Ghaleno, Z., Reza Kamalian, A., Hosseinzadeh, R., & Yaqoubi, N. M. (2019). *The effect of export of border markets on the production of different economic sectors in the Sistan Region, National Conference on Economics*. Development Management and Entrepreneurship with an Approach Support for Iranian goods, Zahedan. (In Persian)
- Sarafi, M. (1998). *Regional Development Planning Basics*. Tehran: Program and Budget Organization Publications. (In Persian)
- Shahbazi, T., Sahragerd, Z., & Kalantari, F. (2014). Evaluation and analysis of the economic reflections of the border bazaars of Kermanshah province and their role in the sustainable development of the region. (Case study: Marzi Bazaar of Sheikh Saleh Javanroud). *National conference of sustainable development and investment opportunities*, Parsabad city. (In Persian)
- Sheikhi, A., & Molavi, S. (2012). The phenomenon of institutionalism, institutions of the Islamic Revolution and Islamic Revolutionary Guard Corps. *Conference on Institutionalism*, Islamic Revolutionary Guard Corps, Tehran. (In Persian)
- Sistan and Baluchistan Governorate. (2018). *statistical yearbook*. (In Persian)

- Soltanyan, S., & Mafakheri Bashmagh, J. (2019). Identifying the conditions affecting on the Development of the Border Economy (Case Study of Kurdistan Province). *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 8(2), 279-310. (In Persian)
- Statistical Yearbook of Mirjaveh Governorate. (2018). *Mirjaveh Governorate*. (In Persian)
- Takao, T. (2008). *Development of Border Economic Zones in Thailand: Expansion of Border Trade and Formation of Border Economic Zones*. Institution of Developing Economies. Japan External Trade Organization.
- Tatyana P, S. (2013). *Beyond Economic Growth: An Introduction to Sustainable Development*. Second Edition, WBI Learning Resources Series, World Bank Institute.
- Tayebnia, S.H., & Manoochehri, S. (2016). *The role of border markets in socio-economic development of rural areas Case: Khaw and Mirabad rural areas, Marivan County*. *space economy & rural development*, 5(15), 147-172. (In Persian)
- Teerapong, T., & Somboon, S. (2018). Multi-level structural equation modeling for city development based on the expectations of the local population in a special border economic zone in Western Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 39(3), 534-541.
- Wu, Ch.T. (1998). Cross-border development in Europe and Asia. *Geojournal*, 44 (3), 189-201.
- Xiang, G., & Chery, X. L. (2014). Cultural border, administrative border, and regional economic development: Evidence from Chinese cities. *China Economic Review*, Vol 31, 247-264.
- Yazdani, M., Farahani, H., Qadri, A., & Esmaili, K. (2012). *Evaluation of the economic-social situation of border cities, with an emphasis on the role of border exchanges, Case: Shabana*. National Conference on Sustainable Architecture and Urban Development, Bukan, Saze Kavir Company. (In Persian)
- Ziyari, K. (2010). *Regional Planning Schools and Theories and Models*. Tehran, Tehran University Press. (In Persian)
- اخگری، مهدی و بزرگر، رضا (۱۳۹۵). تحلیل اثرات توسعه بازارچه مرزی بر نواحی پیرامون (مطالعه موردی: بازارچه مرزی ماهیرود شهرستان سریشه). *سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در مهندسی، علوم و تکنولوژی، باتومی، کشور گرجستان*.
- استانداری سیستان و بلوچستان (۱۳۹۷). *کتابچه سالنامه آماری*.
- اسکندری ثانی، محمد، اسمعیل‌نژاد، مرتضی و خزاعی آواز، عاطفه (۱۳۹۷). ارزیابی نقش نهادگرایی در روند توسعه پایدار مناطق مرزی (مورد مطالعه: استان خراسان جنوبی). *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۲۱(۶)، ۳۱-۵۲.
- اسماعیل‌زاده، خالد (۱۳۹۲). *ارزیابی اثرات ایجاد بازارچه‌های مرزی بر توسعه اقتصادی روستاهای پیرامون آنها نمونه مورد مطالعه: دهستان تنور*. شهرستان بانه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان.
- بدری، سیدعلی؛ دربان‌آستانه، علیرضا و سعدی، سیما (۱۳۹۷). تأثیر بازارچه‌های مرزی بر ارتقاء شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی مناطق روستایی مرزنشین مطالعه موردی: مرز باشماق مریوان، *برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)*، ۳(۷)، ۴۱-۴۲.
- بدری، سیدعلی؛ دربان آراسته، علیرضا و سعدی، سیما (۱۳۹۷). تأثیر بازارچه‌های مرزی در توسعه سیاسی-فضایی مناطق روستایی مرزی مطالعه-ی موردی: مرز باشماق مریوان، *نشریه جغرافیا و توسعه*، ۱۶ (۵۱)، ۱-۲۴.
- پیری، عیسی، رسولی، محمد، سعیدپور، شراره و محمودنژاد، رضا (۱۳۹۸). آینده پژوهی بازارچه‌های مرزی در راستای توسعه پایدار (مطالعه موردی: شهر سردشت). *فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی*، ۱(۴)، ۲۸۸-۳۰۴.
- راشکی قلعه‌نو، زهرا؛ رضاکمالیان، امین؛ حسین‌زاده، رمضان و یعقوبی، نورمحمد (۱۳۹۸). اثر صادرات بازارچه‌های مرزی بر تولید بخش‌های مختلف اقتصادی منطقه سیستان. *همایش ملی اقتصاد، مدیریت توسعه و کارآفرینی با رویکرد حمایت از کالای ایرانی*، زاهدان.
- زیاری، کرامت... (۱۳۸۹). *مکتب و نظریه‌ها و مدل‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- سالنامه آماری فرمانداری شهرستان میرجاوه (۱۳۹۷). *فرمانداری شهرستان میرجاوه*.
- سلطانیان، شریف و مفاخری باشماق، جمیل (۱۳۹۸). شناسایی شرایط علی تأثیرگذار بر توسعه اقتصاد مرزی (مورد مطالعه استان کردستان)، *نشریه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۸(۴)، ۲۷۹-۳۱۰.
- شهبازی، طاهره؛ صحراگرد، زینب و کلانتری، فاطمه (۱۳۹۳). ارزیابی و تحلیل بازتاب‌های اقتصادی بازارچه‌های مرزی استان کرمانشاه و نقش آنها در توسعه پایدار منطقه (نمونه موردی: بازارچه مرزی شیخ صالح جوانرود)، *همایش ملی مرزنشینی توسعه پایدار و فرصت‌های سرمایه‌گذاری*، شهرستان پارس آباد.

- شیخی، عبدالمجید و مولوی، شهلا (۱۳۹۱). *پدیده نهادگرایی، نهادهای انقلاب اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی*، همایش نهادگرایی، سپاه و انقلاب اسلامی، تهران.
- صرافی، مظفر (۱۳۷۷). *مبانی برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای*، تهران، انتشارات سازمان برنامه و بودجه.
- طالب، مهدی (۱۳۹۵). *جامعه‌شناسی روستایی با تأکید بر ابعاد تغییر و توسعه در جامعه روستایی*، تهران، نشر دانشگاه تهران.
- طیبنیا، سیدهدای و منوچهری، سوران (۱۳۹۵). نقش بازارچه‌های مرزی در توسعه اجتماعی و اقتصادی نواحی روستایی مورد: روستاهای بخش خاو و میرآباد شهرستان مریوان. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۵(۱۵)، ۱۴۷-۱۷۲.
- عاشری، امامعلی (۱۳۹۰). ارزیابی اثرات اقتصادی-اجتماعی و امنیتی احداث بازارچه‌های مرزی و نقش آن در توسعه مناطق مرزی (نمونه موردی: بازارچه مرزی جانرود (شیخ صالح)، دومین همایش ملی راهکارهای توسعه اقتصادی با محوریت برنامه‌ریزی منطقه‌ای، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنج.
- عسگری، علی (۱۳۸۰). *برنامه‌ریزی منطقه‌ای*. جزوه درسی مدل‌ها در برنامه‌ریزی شهری کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
- کامران، حسن (۱۳۸۹). تحلیل کارکرد بازارچه مرزی باجگیران. *نشریه انجمن جغرافیایی ایران*، ۶(۱۹)، ۷-۲۵.
- کاوه پیشقدم، محمدکاظم (۱۳۸۹). غلبه مکتب وابستگی بر استراتژی‌های توسعه در دهه نخست انقلاب اسلامی. *نشریه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری (دانشنامه حقوق و سیاست)*، ۶(۱۴)، ۴۱-۵۳.
- متوسلی، محمود؛ مشهدی احمد، محمود؛ نیکونستی، علی و سمیعی‌نسب، مصطفی (۱۳۸۹). *پیشگامان نهادگرایی که علم اقتصاد را متحول کردند*. تهران، دانشگاه امام صادق.
- محمدی بارزلی، خدیجه و پیشگر، حسین (۱۳۹۷). مبادلات بازرگانی در بازارچه‌های مرزی و نقش آن در توسعه شهری (مطالعه موردی بازارچه مرزی بیله سوار). *رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۸(۲)، ۷۵-۸۶.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). *نتایج سرشماری*.
- موسوی، میرنحف (۱۳۹۲). ارزیابی نقش بازارچه‌های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرز نشین پیرانشهر، *مجله جغرافیا و توسعه*، ۱۱(۳۳)، ۶۹-۵۵.
- نوذری، حمزه (۱۳۹۸). بررسی نقش بازارچه‌های اطراف مرز در ایجاد اشتغال، فروش کالا و توسعه گردشگری (مورد مطالعه: بازارچه‌های شهرستان مهاباد). *نخستین کنفرانس ملی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و روستایی*، تهران.
- یزدانی، محمود؛ فراهانی، حسین؛ قادری، ایوب و اسماعیلی، خالد (۱۳۹۲). ارزیابی وضعیت اقتصادی-اجتماعی شهرهای مرزی، با تأکید بر نقش مبادلات مرزی، مورد: شبانه. *همایش ملی معماری پایدار و توسعه شهری*، بوکان، شرکت سازه کویر.